

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: KARÁCSONYI DÁVID

FÜLÖP-SZIGETEK

EGY DARABKA LATIN-AMERIKA A TÁJFUN ÚTJÁBAN

Spanyol és amerikai gyarmati múltjával, katolikus templomaival a Fülöp-szigetek egy csipetnyi Latin-Amerika Délkelet-Ázsia szigetvilágában, ahol a társadalmi szakadék feneketlen mély, a kriminalisztikai statisztikák diagramjai pedig az égbe szöknek. Amerika egykor társult országa a Marcos-diktatúra évei alatt Japán mellől a régió sereghajtói közé süllyedt gazdaságilag, amiből nehéz a kilábalás. Pláne, ha a térséget időről időre tájfunok sújtják...

TERJESZKEDÉS FELFÉLÉ
Informális bádógvaskók
Manila központjában
– a házak tetején.
A háttérben a manilai
metró (magasvasút)
egyik szerelvénye kifut
a helyi „Deák térről”

A helyi tömegközlekedés alapdarabját jelentő jeepney-n araszolunk a rettenetes szmogban; ezek a járművek eredetileg világháborús amerikai dzsipekből átalakított, színesre pingált, izzadás-fejlehűzős utazást ígérő csodabuszocskák, amiknek újabb generációit már direkt erre a célra készítik. A legendás EDSA-n – Manila körgyűrűjén – haladunk: itt történt 1986-ban, hogy a nép vér nélkül döntötte meg Ferdinand Marcos korrupciós rezsimjét. Kilométereken át váltják egymást a szürke nyomorkegyedek és a fallal körülzárt, parkokkal, golfpályákkal szegélyezett villaövezetek; a társadalmi különbségek a diktátor távozása óta sem csökkentek. Manila nyüzsgő, ám nyomasztó hangulatú metropolisz, ahol a gettók tözsomszédságában épült, fényes plázák bejáratánál fegyveres őr és motozás várja a vásárlókat.

Sandokan utódai napjainkban is igen aktívak: turistákat és hajókat rabolnak el váltságdíjért, rendszeresek a manilai kormány katonáival szembeni lázadások, csetepaték.

Kézről kézre

A spanyolok 1521-ben szálltak partra a Fülöp-szigetek ma második legjelentősebb városa, Cebu partjainál – ez a sziget névadója is. A Földet először körbehajózó spanyol expedíció vezetője, a portugál Magellán számára az utazás itt véget is ért, mikor a filippínók „Koppanya”, Lapu-Lapu harcosai egy bambuszláncával kioltották az életét. Ma mindketten nemzeti hősök, szobraik Cebu ékességei.

A spanyolok azonban lecsúsztak az elsősről: érkezésük idején már arab és kínai kereskedőhajók tucatjai horgonyoztak a partoknál, a szigeteket pedig muzulmán hittérítők járták. A jezsuiták könyörtelen módszerekkel kezdték letenni Ázsia legnépesebb katolikus többségű országának alapjait. A déli Mindanao sziget iszlám hitre tért lakosságát és a Szulu-tenger vad kalózeit így sem sikerült megtörniük. (Sandokan utódai napjainkban is igen aktívak: turistákat és hajókat rabolnak el váltságdíjért, rendszeresek a manilai kormány katonáival szembeni lázadások, csetepaték.)

Mivel a spanyol gyarmatosítók is mind Mexikóból érkeztek, a Fülöp-szigetek történelme a 16. századtól leginkább Latin-Amerikával fonódott össze. Manilát rendszeres hajójáratok kötötték össze Acapulcával, melyeken a csilipaprika, a kukorica, a paradicsom és a burgonya mellett rengeteg indián is érkezett az Újvilágból. A spanyol eredetű kreolok és a filippínókkal keveredett meszticek nagy számban élnek ma is az országban.

TREND FM
HÁZTARTÁSI HANGSZERVENY
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A rádióban vendégünk a témáról:
KARÁCSONYI DÁVID
Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.trendfm.hu

EGY EGÉSZ ZENEKAR IS ELFÉL A TETEJÉN...
A jeepney-k eredetileg világháborús amerikai dzsipekből átalakított, színesre pingált csodabuszocskák, amiknek újabb generációit már direkt a tömegközlekedés számára készítik

SAN MIGUEL „BUSZPÁLYAUDVARA”
a mangórol híres Guimaras szigetén.
A helyi tömegközlekedés alapját képező jeepney-ken nem túl kényelmes az utazás (balra)

A Mexikótól való függetlenség kivívása után, 1821-től a szigeteket már közvetlenül Madridból irányították. A spanyol–amerikai háború végén, 1898-ban – egy nyúlfarknyi függetlenséget leszámítva – az ország (a tőle keletre fekvő Guammal együtt) amerikai fennhatóság alá került. És mintha a filippínóknak a gyarmatosítókból még nem lett volna elég, a spanyol uralmat felszámoló amerikaiakat a II. világháború alatt a japánok követték.

A Fülöp-szigetek 1935-ben kapták meg az USA társult állami státuszát, de a függetlenség elnyerése csak a II. világháború, a vérzivataros japán megszállás után, 1946-ban vált lehetségessé. A világháború hatalmas pusztítást végzett a szigeteken: Manila történelmi épületei 1945-ben a földdel váltak egyenlővé a városért folyó harcokban. Az 1965-ben hatalomra kerülő Marcos – kihasználva a hidegháborús politikai helyzetet és a kommunista gerillákkal és iszlám szeparatistákkal szembeni küzdelmet – második elnöki ciklusa idején bevezette a szükségállapotot, és elnöki rendeletekkel kormányzott egészen 1986-os bukásáig. Az Amerikát hűen kiszolgáló diktátor idővel egyre kényelmetlenebbé vált az USA számára, így az 1980-as években, amikor már nem volt szükség a vietnami háború stabil logisztikai háttereként szolgáló Fülöp-szigeteki rezsimre, a filippínó nép – Amerika jóváhagyásával – hetek alatt elsöpörte a rendszert.

**NYOMORTANYA
MANILA KÖZPONTJÁBAN,
EGY FŐÚT MELLETT**
Se víz, se áram,
se csatornázás, a bent
lakók mégis reményekkel
néznek a holnap elé:
a falusi túlnépesedésből
és szegénységből
az egyetlen kiugrási
lehetőség munkát kapni
a nagyvárosban...

*És mintha a filippínóknak
a gyarmatosítókból még nem lett
volna elég, a spanyol uralmat
felszámoló amerikaiakat a II. világ-
háború alatt a japánok követték.*

AKÁR KUBÁBAN IS LEHETNÉNK...

Helyi arcom a cukornád-konjunktúra idején szebb időket is megélt Silay városában, Negros szigetén

Amerika visszainteget

Manilából a McArthur Highway-en utazom a Clark repülőtér, az ország egyik fapados-csomópontja felé. A területet – a Subic-öböl hadikikötőjével együtt – gyakorló- és repülőtérként használta az amerikai hadsereg 1903 és 1991 között. A Clark Légi Támaszpont a vietnami háború idején vált igazán fontos utánpótlás-elosztó központtá. A fénykorában 15 ezer amerikai katonát befogadó bázis az USA legnagyobb tengerentúli támaszpontja volt: város a városban, éttermekkel, szórakoztató- és bevásárlóközponttal, sőt, saját állatkerttel. Az egykori bázis ma leginkább egy álmos amerikai kisvárosra emlékeztet. A kapuk mögötti, zárt álmvilágban széles, szellős utcák, villák, kaszárnyák és játszótérek váltogatják egymást.

A bázis sorsát a közelben magasodó Pinatubo 1991-es kitörése pecsételte meg. Mivel nem született megállapodás a bérlet meghosszabbításáról, a terület egy évszázad után visszaszállt a Fülöp-szigetekre. A manilai vezetés szabadkikötőt, illetve szabad gazdasági övezetet hozott itt létre. Az egykori Clark Légi Támaszpont ma nemzetközi polgári repülőtér.

BALUT: EGY BIZARR CSEMEGE

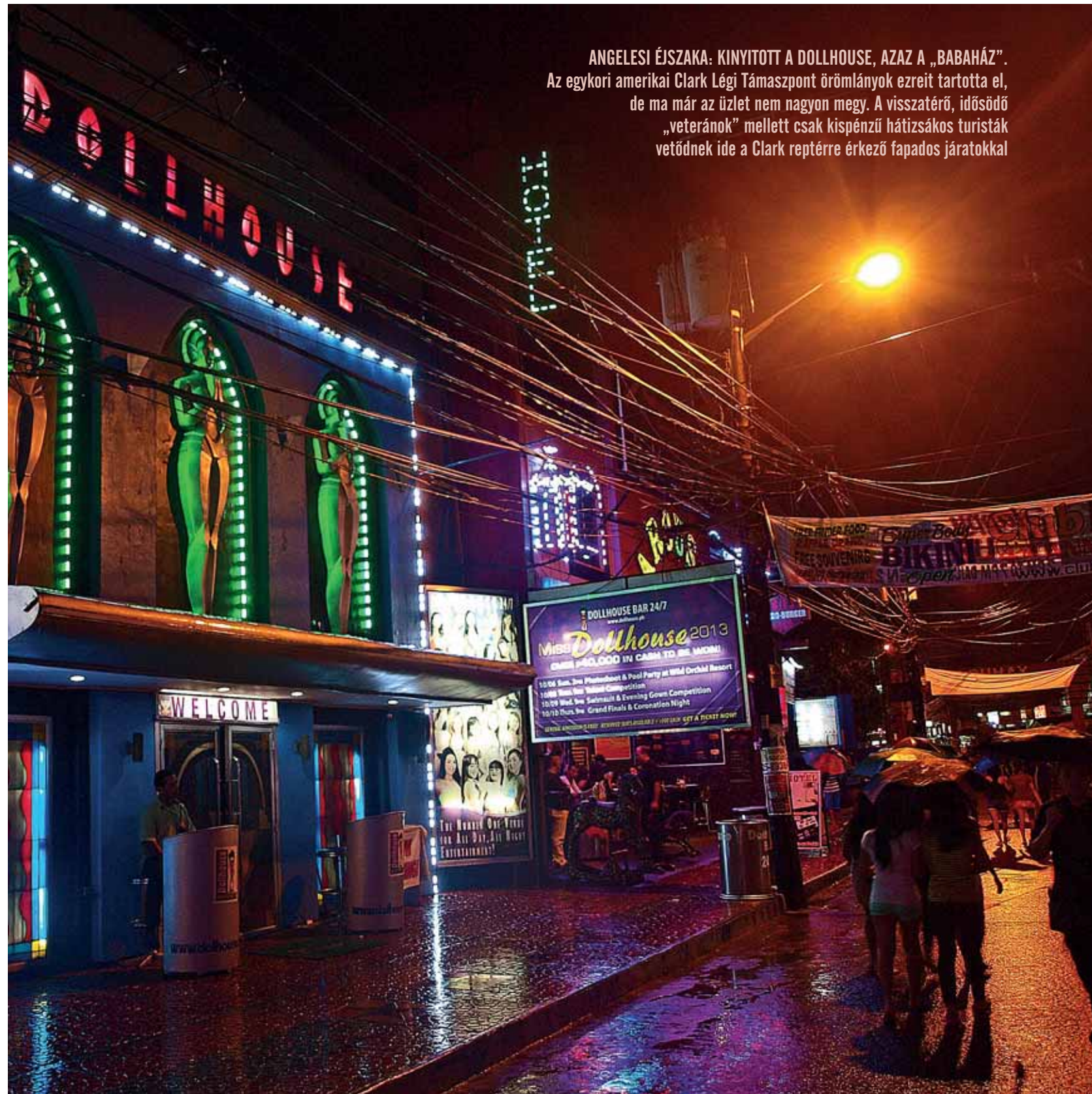
A Fülöp-szigeteken (ahogy Délkelet-Ázsia több országában is) közkedvelt utcai csemege az olajban szőröstül-bőröstül hirtelen kisütött naposcsibe, amit a csontjaival együtt ropogtatnak el a helyiek. Ennél is meghökkentőbb látvány a keltetett kacsatojás. Mielőtt kikelne a már kifejtett kiskacsa, a tojást forró gőz fölött megfőzik. A héjat feltörve, csipős szószt csepegtetnek a hő hatására elpusztult madárra, és a puhára főtt fiókat egy laza mozdulattal hörpintik fel

Angeles angyalai

Az egykori légbázis kapuin kívül egy egészen más filippínó-valóság tárul elénk. A kerítés túloldalán fekvő Angeles városa nemcsak Fülöp-szigeteki léptékben, de világviszonylatban is meghatározó gócpontja a szexturizmusnak. A hidegháború idején az USA délkelet-ázsiai támaszpontjai körül gomba módjára nőttek ki az ehhez hasonló telepek, elég a japáni Okinavára vagy a thaiföldi Pattayára gondolni. Míg azonban a japán és dél-koreai gazdasági csoda úthengere hamar elegyengette a városkép efféle buckáit, a jóval szegényebb Thaiföld vagy a Fülöp-szigetek mindmáig küzd a problémával.

Az egykor állítólag százezer örömlányáról híres Angeles az amerikai katonák kivonulása óta már csak árnyéka önmagának. Az egyik tömött jeepney-n egy kopaszodó, ötvenes amerikai nyomja kezembe sztriptíz táncosokkal díszített névjegykártyáját, hogyha időm engedi, nézzek be a bárjába. Az utcákon rengeteg idős, fehér férfi sétál nála jóval fiatalabb lánnyal, és az igazat megvallva, néha azt is nehéz eldönteni, hogy a lányok szoknyája mit is takar. A szmogos-esős estében a bárak villódzó fényénél az útszéli koszban toporgó hölgyek látványa szürreális hangulatot áraszt. A helyi társadalom meglehetősen természetes közönnyel szemléli mindezt, hiszen a legtöbb család adott már örömlányt Angeles poros utcáinak...

ANGELES ÉJSZAKA: KINYITOTT A DOLLHOUSE, AZAZ A „BABAHAZ”. Az egykori amerikai Clark Légi Támaszpont örömlányok ezreit tartotta el, de ma már az üzlet nem nagyon megy. A visszatérő, idősödő „veteránok” mellett csak kispénzű hátizsákos turisták vetődnek ide a Clark reptérre érkező fapados járatokkal

**ÁTKELÉS
NEGROS SZIGETÉRE**
Nem csoda, hogy
havonta hallunk
kompszerencsétlenségről...
(balra)

Csokoládé-dombok között

A belföldi járat az egykori támaszponttól Bohol szigetére, a pápaszemes koboldmaki és a Csokoládé-dombok elvarázsolt világába repít. A trópusi erdő maradványait kettészelő Loboc folyó völgyében egy bérelt motorral tekerőzők felfelé a sziget belsejében fekvő mészkőplatóra. A karsztdombok az esős évszakban hatalmas, zöld süvegekként magasodnak ki környezetükből, a száraz időszak viszont a dombokat borító fűvet felperzseli: ilyenkor barna kúpokként emelkednek ki a zöldellő rizsföldek és kókuszpálmaligetek közül – innen a Csokoládé-domb elnevezés. A táj részben emberi kéz alkotása: a leirtott esőerdő helyén csak a lapos térszíneket vonták művelésbe, míg a dombokon csupán a fű maradt meg. Az erdők irtásával ráadásul egyre jobban kiszorították a sziget legfurcsább őslakóját, a pápaszemes koboldmakit.

A táj részben emberi kéz alkotása: a leirtott esőerdő helyén csak a lapos térszíneket vonták művelésbe, míg a dombokon csupán a fű maradt meg.

A tenyérnyi jószág a legkisebb makiféle, amelynek példányai már alig élnek vadon. A műúttól távol eső egyik falu szélén ketrecben mutogatják pár pesóért a védett állatot, amely csak éjszaka aktív, nappal egy-egy ágba kapaszkodva szunyókál, vagy két hatalmas szemével unottan pislog a hivatlan látogatóra.

BIOESERNYŐ
Banánlevelekkel
a tájfun ellen

CSOKOLÁDÉ-DOMBOK KÖZÖTT
A rizsföldek és a kisebb
erdőfoszlányok közül
emelkednek ki a szabályos
karsztformák

Kell egy kis áramszünet?

A csendesen szemerklő eső sem sok jóval kecsgetet. Első fokú tájfunriadó van, az összes kompjáratot törölték. Értetlenül állok a dolog előtt, sőt, szállásadóm figyelmeztetése mögött először rafinált üzleti trükköt sejtök: ugyan ki ne szeretné a fizetővendéget marasztalni? Ám hamarosan kiderül, hogy a pár naposra tervezett bohóli kirándulásból tényleg hosszabb kényszerpihenő lesz. Bosszankodom, ám egy Fülöp-szigeteki út nem is lehet teljes tájfunélmény nélkül!

A vihar magjának közeledtével másnap már rendesen esik. A lehangoló időn túl azonban még mindig nem igazán érteni, miért is haltak ki délutánra Tagbilaran nemrég még zsúfolt utcái. Estére aztán új értelmet nyer az „... úgy esik, mintha dézsából öntenék” kifejezés. Az erős szélben nemcsak az esőcseppek száguldanak vízszintesen, hanem az utcáról felkapott szemét, a fém háztetőelemek, sőt egy ponyvás piaci stand is szárnyra kapnak.

Estére aztán új értelmet nyer az „... úgy esik, mintha dézsából öntenék” kifejezés. Az erős szélben nemcsak az esőcseppek haladnak vízszintesen, hanem az utcáról felkapott szemét, a fém háztetőelemek, sőt egy ponyvás piaci stand is szárnyra kapnak.

TÁJFUN UTÁN...

Kiáradt a Loboc folyó Bohol szigetén – a helyi gyerekek nagy öröme?

(balra lent)

a fém háztetőelemek, sőt egy ponyvás piaci stand is szárnyra kapnak. Hatalmas villámlások és ézengés közepette este tízkor az egész városban elmegy az áram, bőrig ázva botorkálok a sötétben a biztonságosnak vélt hotelszobáig, ahol azóta már átálltak generátorra. Aztán hajnali háromkor jön a feketeleves: arra ébredek, hogy az ablaktalan szoba vaksötétjében a csillárból és a konnektorból is ömlik a víz, az ágyam teljesen átázott, és a földön is tócsa hullámszik. Azt hiszem, ezúttal szerencsés vagyok, hogy elment az áram.

Másnap reggel – mint egy rémálom elmúltával – az utca újra megtelik a nyüzsgő forgataggal, mintha mi sem történt volna. A tájfun után egyetlen felhő sincs az égen, a nap hétágra süt, és veszettül perzsel, egész napos motoros terepszemlém alatt rákvörösre égök. Bár házakat öntött el a kiáradó Loboc folyó, mindenki teszi a dolgát, csak a gyerekek csónakáznak az udvarokon. Máshol a matracokat és a ruhákat szárogatják, mintha épp csak a szokásos nagytakarítás zajlana. Mások az ablakig merült kocsijukkal próbálnak kezdeni valamit. Az utcákról lapátolják az iszapot, de ezen túl semmi sem emlékeztetett arra, hogy előző éjjel mi történt. A filippínóknak volt idejük megtanulni együtt élni a gyötrelmes mindennapokkal...⊕

MENTENI, AMI MENTHETŐ
Havonta vonulnak el tájfunok:
itt egy félig vízbe merült kocsit
a hétköznapok természetes része

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ
STA TRAVEL

STATRAVEL.HU